

400-РІЧЧЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ: ІСТОРІЯ ЗВЕРШЕНЬ ТА НОВІ ОБРІЇ

У стінах Інституту економіки та прогнозування 20 квітня 2015 р. відбулася Міжнародна наукова конференція «Політична економія на сучасному етапі: історичні виклики та перспективи». Ініціаторами та організаторами її проведення виступили Інститут економіки та прогнозування НАН України та громадська організація «Всеукраїнська асоціація політичної економії».

2015 рік є особливою датою для політичної економії та потужної світової спільноти науковців, що працюють на її ниві. Саме у ці знамені дні однієї з найдавніших наук людства виповнюється ювілейні 400 років. Тож слушний час, з одного боку, оцінити величезний внесок до скарбниці людського знання, здобутий багатьма поколіннями вчених у наполегливій, напруженій та старанній інтелектуальній праці, невпинній гносеологічній борні з непізнаним, відвертих, жвавих та гострих дискусіях, що іноді точилися цілими десятиліттями. А з іншого, є нагода, підбивши проміжні результати, задуматись про майбутні звершення, визначити «білі плями» на «глобусі» сучасної фундаментальної економічної науки, накреслити хоча б приблизні обриси політичної економії прийдешнього, дати свої настанови новим генераціям політекономів, що продовжать естафету вічно живої та завжди бурно квітучої науки. Саме у такому конструктивному руслі й пройшла міжнародна наукова конференція політекономів.

Із вітальним словом до учасників зібрання звернувся академік НАН України, директор Інституту економіки та прогнозування НАН України **В.М. Геєць**, який навів розгорнуту картину формування історичних засад розуміння суспільства як відокремленої частини матеріального світу, розкрив його суперечливі співвідношення з державою та економічним буттям. У доповіді В.М. Геєця «Суспільство, держава і економіка у дзеркалі політичної економії» було проаналізовано генезис предмету політичної економії, окреслено основні етапи, які вона пройшла за 400 років свого існування, акцентовано увагу на нових її баченнях, показано перспективні напрями її подальшого розвитку в умовах стрімких перетворень у світовій та національній економіках.

Виступ экс-віце-прем'єр-міністра, экс-міністра фінансів Польщі, керівника Дослідницького центру з проблем трансформації, інтеграції і

глобалізації **Гж.В. Колодко** «Політекономія майбутнього» був присвячений аналізу основних тенденцій, що визначатимуть обриси майбутнього, виявленню головних диспропорцій у соціально-економічному розвитку та пошуку шляхів їх розв'язання. Зокрема, він зазначив, що наближається момент чергового революційного скорочення робочого часу – до чотирьох днів на тиждень або до шести годин на день. На користь такого повороту подій свідчить ряд факторів: не тільки порівняно високий рівень споживання у найбільш розвинутих країнах, але й високий рівень безробіття. З одного боку, подальше зростання споживання в багатих суспільствах вже практично не викликає зростання задоволення від життя (і роботи), з іншого ж – в світі кожний десятий у працездатному віці не має роботи. Й економічним, й соціальним нонсенсом є підтримка системи, в якій одні надто багато працюють й разом з тим отримують досить пристойний заробіток для задоволення потреб, що зростають, а інші залишаються без роботи і навіть без мінімальних доходів, аби бути здатними задовольняти хоча б мінімальні потреби. Він наголосив, що основний урок, який нам надає політична економія майбутнього полягає у тому, що все те, що відбувається, може здійснюватись досконаліше, краще, оскільки ми все краще розуміємо, що від чого залежить. І це розуміння – величезний капітал.

У своїй доповіді «Політична нооекономіка» д.е.н., професор, экс-радник Президента України **А.С. Гальчинський** звернув увагу на загальноекономічні засади взаємозалежності «ноосфера-нооцивілізація-нооекономіка» як вузлових визначень нової епохи та розкрив підґрунтя актуалізації політичної економії та її трансформації у політичну нооекономіку, що є основою формування нової парадигми економічних знань. Він зазначив, що сучасна реальність переконливо доводить, що порядок денний економіки виробництва товарів значною мірою вичерпано. У ній не залишається місця для креативних інновацій. Основоположним для системних інноваційних трансформацій стає визначення механізмів трансформації економіки товару в економіку людини. Функцію обґрунтування відповідних механізмів покликана перебрати на себе політична нооекономіка, яку в контексті розставлених акцентів правомірно трактувати і як політекономію людини. Така визначеність нової парадигми політекономічних знань, зазначив доповідач, могла б бути достатньо логічною. Інша детермінанта ноостичної парадигми економічного розвитку - це прогресуюча дематеріалізація економічного простору. Постматеріальних - визначень набуває і нооекономіка, «економіка душі», предметом аналізу якої стає принципово новий - постматеріальний канал економічної еволюції суспільства.

Дискусію продовжив член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту економіки та прогнозування НАН України **А.А. Гриценко**, повний текст виступу якого «Політична економія в історії та сучасності» публікується у даному числі журналу.

Виступ д.е.н., професора, завідувача кафедри економічної теорії економічного факультету Санкт-Петербурзького університету **В.Т. Рязанова** був присвячений проблемам розгортання економічних криз в умовах капіталістичної системи господарювання в контексті становлення й розвитку політико-економічного підходу. У своїй доповіді проф. В.Т. Рязанов особливу увагу приділив історії розробки теорії економічних криз при капіталізмі та виокремив два основних напрями у розвитку економічної науки. Один напрям представляють наукові школи, що заперечують об'єктивні основи криз перевиробництва у ринковій економіці та зосереджуються на розробці моделей безкризисного розвитку. Протилежного напрямку дотримуються наукові школи, які визнають існування об'єктивних причин криз, що має практичне значення для розробки ефективних антикризових заходів. Доповідач обґрунтував необхідність актуалізації політекономічного підходу до аналізу кризових процесів сучасного капіталізму. Його реалізація обумовлює особливу увагу до різних версій виникнення перенагроювання капіталу, що відіграло ключову роль у зародженні світової кризи 2008-2009 років.

Свої роздуми до 400-річчя терміна «політична економія», виклав член-кореспондент НАН України, декан економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **В.Д. Базилевич**, розкривши погляди на політичну економію з позицій історії та сучасності. У своїй доповіді він акцентував історичні особливості генезису терміна «політична економія» та проаналізував зміни його змістовного наповнення в історії економічної думки. Політична економія не є однорідною, моністичною наукою, оскільки на різних історичних етапах її репрезентували різні наукові традиції, що співіснували в межах наукової економічної ортодоксії та гетеродоксії. В.Д. Базилевичем було виокремлено та проаналізовано вплив комплексу якісно нових чинників активного відродження уваги та інтересу до політичної економії як філософії економічної науки, світоглядної та загальнометодологічної основи для низки традиційних та новостворених галузевих економічних дисциплін. Наприкінці виступу було зроблено висновок щодо актуалізації наукового пізнання визначальних мегатрендів сучасного господарського розвитку та необхідності залучення метафізичного дискурсу до вирішення політекономічних проблем.

Дослідження проблем еволюції предмету та методу політичної економії як науки про функціонування та розвиток ринкової системи, її співвідношення з

господарською практикою презентував у своєму виступі член-кореспондент НАН України, ректор Одеського національного економічного університету **М.І. Зверяков**, повний текст виступу якого публікується у першому номері журналу «Політична економія».

Академік НАН України, головний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України **О.Г. Білорус** продовжив наукову дискусію, звернувши увагу на те, що сучасний розвиток постіндустріальної, постеконімічної глобалізації і глобальної інтеграції, формування світ-системи глобалізму знаменується дією ряду основних закономірностей і об'єктивно діючих економічних законів. Одним з таких законів, на його переконання, є закон глобальної неоконвергенції соціально-економічних систем. На відміну від відомої конвергенції політично-антагоністичних систем – ринкової і командно-адміністративної (централізованої), неоконвергенція, зазначив доповідач, – це складний всесвітній процес зближення, взаємовпливу і співрозвитку однотипно-ринкових систем, які мають різні рівні цивілізаційного, економічного, технологічного і соціально-культурного розвитку. На основі новітніх досліджень і отриманих нових знань він розкрив механізми дії відповідних напрямів неоконвергенції та її імперативи (повний текст доповіді публікується у першому номері журналу «Політична економія»).

Проблемам глобальних криз ХХІ століття, особливостям політекономічного підходу до їх розуміння присвятив свій виступ член-кореспондент НАН України, науковий консультант Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова **В.Р. Сіденко**. Він, зокрема, зазначив, що структурний та інституційний характер нинішніх глобальних криз робить їх тривалими, оскільки для істотної зміни фундаментальних структурних характеристик та базових інституційних параметрів потрібен час: ці структури є дуже інерційними саме через їх фундаментальність, вкоріненість в основоположні ціннісні структури суспільства.

Доповідач звернув увагу аудиторії на те, що новітні глобальні кризи – внаслідок їх розвитку під впливом багатьох факторів, дія яких виходить за межі впливу національних урядів – у принципі не можуть бути подолані в рамках часткових антикризових заходів окремих країн, навіть якщо останні вживаються скоординовано. Вони потребують комплексного багаторівневого підходу, в рамках якого спільні заходи на глобальному рівні органічно поєднуються із міжнародними регіональними заходами, заходами на національному, регіональному всередині окремих держав та місцевому рівнях. Сама ж економічна наука входить у період високої турбулентності, коли відбуватимуться значні зміни в існуючих інтелектуальних парадигмах. У своїй

боротьбі зі старими підходами ці нові парадигми намагатимуться досягти більш адекватного відображення провідних характеристик нового світового порядку, який має шанс народитися в ході нинішньої епохи глобальних соціально-економічних криз.

Член-кореспондент НАН України, зав. кафедри політичної економії обліково-економічних факультетів ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана» **В.С. Савчук** у своїй доповіді «Еволюція і спадковість в політичній економії та її викладання в Україні» наголосив на проблемах еволюції та творчого розвитку теоретичної економічної науки від класичної до сучасної політичної економії. Звернувши увагу на основні погляди видатних представників зрілого класицизму, марксистського напрямку економічної думки, неокласиків, кейнсіанства на теорії трудової вартості, теорії доходів, теорії капіталу та відтворення, він простежив історичну спадкоємність предмету класичної та сучасної політичної економії, показав особливості розширення її предметного простору. Особливу увагу доповідач зосередив на розгляді проблем викладання політичної економії в сучасних умовах в університетах України та в провідних західних університетах, надавши пропозиції по удосконаленню процесу викладання політичної економії у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Основний фокус у виступі д.е.н., професора, зав. кафедри політичної економії Національної металургійної академії України **В.М. Тарасевича** був сконцентрований на атрибутах субстанціональності політичної економії та її долі (повний текст доповіді опубліковано у даному номері журналу).

Дискусія щодо витоків та подальших напрямів розвитку політичної економії як науки отримала розвиток у виступі д.е.н., професора, зав. кафедри економічної теорії Національного університету «Києво-Могилянська академія» **Ю.М. Бажала** «Політекономія інновацій». У доповіді було зроблено стислий огляд історії розвитку політекономії як пошуку відповіді на два центральних питання: «Як держави багатіють?» чи, іншими словами, «Звідки береться додана вартість?». Показано, що кожна нова теорія політекономії висувала новий головний фактор у якості рушійної сили економічного розвитку країни. На донауковому етапі генезису політекономії таким фактором вважали військову силу, що дозволяє збагачуватись через захоплення ресурсів інших країн. Меркантилізм ототожнював рівень багатства держави з обсягом її золото-срібних запасів, який міг збільшуватись тільки через міжнародну торгівлю. Фізіократи вважали таким основним фактором землю, і, відповідно, розвиток сільського господарства. Класики переконали, що основою багатства є будь-яка праця. Неокласики затвердили віру, що економічне процвітання забезпечує вільне ціноутворення на конкурентних ринках. Кейнсіанці висунули

на перший план фактор інвестицій в умовах макроекономічної рівноваги. В сучасній Україні можна зустріти чимало експертів і політиків, які й тепер свої рекомендації методологічно базують на якійсь з цих концепцій. Проте історія засвідчує наявність «життєвого циклу» кожної з цих теорій. Тобто спочатку їхнє практичне впровадження сприяло поступу людської цивілізації, але надалі приходили кризи, революції, після яких вже формувалась нова теорія головного фактору розвитку, і т.д. Сьогодні політекономія перебуває у черговій кризі і знову, як це вже було в історії не один раз, поширюється думка про її вичерпаність як науки. Разом з тим, автор доповіді спробував навести аргументи на користь того, що теперішню кризу політекономії буде подолано розвитком методології та інструментів управління політекономії інновацій.

Для підтвердження цього висновку Ю.М. Бажал навів хронологію виникнення базових технологічних інновацій і порівняв її з хронологією економічних криз та датами виходу книг з теорії політекономії, які вводили у науковий обіг нові концепції щодо головного фактору створення доданої вартості. Доповідач висунув гіпотезу, що саме поява нових ключових факторів технологічних парадигм обумовлювало не тільки вихід з економічних криз, а й зміну фундаментальних візій економічної теорії, які чомусь «не бачили» вирішальної ролі технологічних інновацій у постійному зростанні багатства націй (держав). Мейнстрімівські теорії зосереджувались на нових формах соціально-економічних явищ, але залишали на периферії аналізу першопричини суцільних трансформацій. Насправді, наведений перелік головних економічних факторів генерації доданої вартості є видимими проявами певних технологічних революцій. Ця логіка історії вчить нас, що затримка у технологічних трансформаціях економіки країни багато у чому обумовлює її подальший занепад. Саме постійна генерація і застосування технологічних інновацій створюють нову додану вартість і забезпечують економічне процвітання країни.

У своєму виступі д.е.н., професор, зав. кафедри управління національним господарством та економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України, генеральний директор Всеукраїнської громадської організації «Інститут досліджень економіки і суспільства 21 століття» **В.Г. Бодров** зупинився на ціннісній орієнтації сучасної політичної економії. Зокрема, він зазначив, що цінності і координувальні механізми господарського розвитку належать до вічних проблем економічної теорії і в т.ч. її політекономічної парадигми. Вони наскрізно пронизують всю еволюцію політичної економії, визначають її диференціацію на різні напрямки і школи. З одного боку чітко окреслені й усвідомлені суспільним загалом ціннісні орієнтації наповнюють смислом регуляторні механізми, інструментарій

соціально-економічних процесів, надають їм цілеспрямованого характеру, а з іншого - механізми координації господарського життя суспільства вибудовуються під вирішення цілком конкретних тактичних і стратегічних завдань розвитку національної економіки з метою забезпечення ефективної реалізації зазначених цінностей.

Ключовою категорією, своєрідною первісною цеглиною теоретичного економічного мислення з часів класичної політичної економії залишається вартість, яка розкриває виробничий потенціал суспільства, генетику і подальший розвиток системи відтворювальних відносин. Водночас посткласична політична економія висуває на перший план цінність, ціннісні орієнтації соціогосподарського розвитку, що фокусують увагу через суб'єктивно-психологічні сприйняття й оціночні судження на відносинах обміну, розподілу і споживання. Людська діяльність взагалі й економічна зокрема, неможливі без норм й оцінок, опори на певні явні і неявні цінності. Саме цінності, за образним висловленням відомого німецького соціолога Ніколаса Лумана, є «сліпими плямами», які озброюють здатністю до спостереження і цілеспрямованої дії, формують відповідний спосіб креативного економічного мислення. Застосування кожної із зазначених категорій вартості і цінності мало для свого часу як власні теоретичні переваги, так і практичне значення. Тому сьогодні цілком слушним і плідним виглядає їх синтез, що значно посилює гносеологічну функцію сучасної постмодернової політичної економії.

В подальшому В.Г. Бодров розкрив історичний характер і змінюваність в процесі сучасної еволюції політекономічного знання його традиційних ціннісних уявлень про сутність, форми і джерела багатства націй, економічну свободу, справедливість, безпеку тощо. Їх змістовне наповнення позначено істотним впливом глобалізації, віртуалізації, фінансово-інформаційної фетишизації соціально-економічних відносин суспільства постмодерну.

Проблеми ретроспективи та перспектив подальшого розвитку політичної економії отримали переконливе відображення у ґрунтовній доповіді д.е.н., професора, професора кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка **П.С. Єщенка** (повний текст доповіді опубліковано у даному номері журналу).

Доповідь д.е.н., професора, керівника апарату Ради Національного банку України **О.Л. Яременка** «Інституціональні реформи і проблема боргової залежності державних інститутів» була присвячена дослідженню внутрішніх протиріч між борговою та інституціональною складовими державного регулювання економіки. Зокрема, ним були показані загрози відмови від принципів Вашингтонського консенсусу для України в умовах зростання

ендогенної та екзогенної невизначеності соціально-економічного розвитку країни. Ґрунтовну характеристику у виступі науковця отримали соціально-інституціональні ризики контрреформ у країнах з нестабільною економікою.

У виступі д.е.н., професора, зав. відділу теорії економіки і фінансів ДННУ «Академія фінансового управління» **П.М. Леоненка** лейтмотивом стало обґрунтування необхідності та плідності розрізнення в часі і просторі процесів та змісту становлення і розвитку різних рівнів економічної думки: економічних ідей, поглядів, політичної економії, економічної теорії, економічного аналізу та відповідних історико-економічних наукових дисциплін. До нього тісно примикає дослідження процесу та змісту виокремлення, формування і розвитку таких наук, як фінанси, управління, статистика, демографія та ін. у світовому та національному контекстах. Витоки єдності і розрізень у зазначених вище процесах знаходимо у працях видатних українських учених ХІХ ст. професорів М. Балудянського, І. Вернадського, Т. Степанова, М. Бунге, І. Тарасова, М. Тугана-Барановського та ін. Водночас відбувався процес виникнення і розвитку шкіл та напрямів економічної науки, її методології, структурних елементів тощо. У зародковій формі у єдності теоретичної і практичної (як економічної політики) частин, мікро- і макрорівнів, елементів абстрактного і конкретного методів дослідження вихід у світ праці А. Монкретьєна знаменував собою процес становлення політичної економії, який з часом набув різноманітних форм розвитку цієї, за висловом Ф. Бекона, світлоносної науки.

Політико-економічні проблеми монополії та конкурентної політики були підняті та ретельно розкриті у виступі д.е.н., професора, зав. кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету **В.Д. Лагутіна**. Зокрема, він презентував політико-економічні підходи до причин і наслідків розвитку конкуренції та монополізму на ринку. На основі ґрунтовного аналізу проблеми змісту та пріоритетних напрямів реалізації антимонопольної і конкурентної політики держави, доповідачем було виділено та розглянуто складний комплекс форм конкуренції і монополії в умовах сучасного ринкового господарства.

Про виклики та задачі, що постають перед політичною економією як ціннісним оплотом соціально-економічної модернізації, йшла мова у виступі д.е.н., професора, головного наукового співробітника відділу економічної теорії Інституту економіки та прогнозування НАН України **Т.І. Артёмової**. Вона послідовно розкрила зміст фундаментального наукового знання як джерела світоглядних принципів вільного наукового пошуку в добу глобальних соціально-економічних трансформацій. Висвітлення отримала творча місія економічної теорії як ціннісного оплоту суспільства, придатного для життя, – гармонійної інституціональної архітектоніки. До того часу, доки економічна

теорія (політична економія) не усвідомить свою творчу місію чистого джерела фундаментального наукового знання, доки вона дистанцується від своєї центральної проблеми, не розглядає її як гідну неустанної наукової уваги, доколи розколотою залишається триєдина за своєю природою вартісна методологічна платформа, весь нагромаджений економічною наукою (і теоретичним розумом у цілому) потужний методологічний арсенал є обоюдогострим знаряддям, що перманентно підриває устої суспільної довіри, а, значить, й рівноваги у господарській системі, особливо наголосила доповідач.

Виступ д.е.н., професора, заступника зав. кафедри політичної економії обліково-економічних факультетів ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана» **Ю.К. Зайцева** і д.е.н., професора тієї ж кафедри **О.М. Москаленко** була присвячена теоретико-методологічним проблемам становлення сучасної політичної економії. Науковці розкрили причини та етапи становлення сучасної політичної економії; проаналізували характер і спрямованість змін у парадигмі досліджень складних та надскладних соціально-економічних процесів в умовах трансформації технологічного способу виробництва, ускладнення взаємозалежності окремих сфер і підсистем мета системи. Значну увагу вони приділили розгляду низки внутрішніх субстанціональних чинників збереження ключових ознак архітектоніки предмету класичної політичної економії в оновленому предметі політичної економії сучасного суспільства. Зокрема вони наголосили, що сучасна політична економія, відбиваючи у своєму предметі та методології новий рівень та якість завдань щодо пізнання природи законів руху сучасної економіки та суспільства, зберігає гносеологічний, ідеологічний і духовний зв'язок із політичною економією класичною.

Існування такого зв'язку може бути зафіксоване у пропонованому визначенні предмету сучасної політичної економії, який пов'язаний із дослідженнями закономірностей, чинників та умов олюдненості економічних відносин; закономірностей становлення та наслідків трансформації людського капіталу у капітал соціальний та інтелектуальний; суті, змісту та інституціональних форм трансформації соціально-економічних відносин під впливом змін у технологічному способі виробництва, визначення тенденцій цього процесу, принципів формування моделей мотивації, що забезпечить гармонізацію інтересів та соціально-економічний розвиток суспільства на віддалену перспективу. Така спрямованість досліджень є, на погляд Ю.К. Зайцева і О.М. Москаленко, пріоритетом саме сучасної політичної економії.

Доповідь д.е.н., професора, головного наукового співробітника Інституту економіки та прогнозування НАН України **О.М. Шарова** «Політична економія як дзеркало сучасної [р]еволюції» була сконцентрована на розгляді окремих

теоретичних питань, що постали перед політичною економією як наукою стосовно сучасної соціально-економічної системи України та світу в цілому. Пояснюючи свій погляд на деякі з них, автор підкреслював їхній дискусійний характер і закликав до комплексного вивчення нових економічних явищ та подальшого розвитку наукової політекономічної думки. Він зазначив, що політична економія має широке поле для свого розвитку і тому чотирьохсторічний ювілей аж ніяк не дає приводу для самозаспокоєння, а тим більше для песимістичних заяв про «кінець політекономії» (який виявляється таким саме примарним, як і фукіямівський «кінець історії» або о'брайєновський «кінець географії»). «Життя продовжується», підкреслив науковець, «а отже залишається необхідність наукового осмислення усієї його повноти».

Т.В. Бурлай, к.е.н, доцент, старший науковий співробітник відділу економічної теорії Інституту економіки та прогнозування НАН України у своєму виступі «Політика і перспективи згладжування регіональних диспаритетів у сфері зайнятості Євросоюзу» на основі широкого застосування аналітичного інструментарію охарактеризувала основні міжкраїнні відмінності параметрів, що відображають розвиток сфери зайнятості та ринків праці в державах ЄС в 2008-2015 рр. Нею були визначені основні підходи в сучасній політиці Євросоюзу, які сприяють згладжуванню таких відмінностей, окреслені основні фактори, які перешкоджають цьому процесу, а також дана оцінка потенціальної ефективності заходів, що реалізуються Євросоюзом у рамках даної політики.

Завершальний виступ к.е.н., доцента, старшого наукового співробітника Інституту економіки та прогнозування НАН України **В.Г. Подлесної** був присвячений проблемам циклічного характеру економічної динаміки в Україні. Вона звернула увагу на те, що формування ринкової економіки в Україні почалось в умовах розгортання трансформаційної економічної кризи, що визначило глибокі структурні диспропорції національної економіки, а також інституціональні протиріччя, що в подальшому посилювали амплітуду циклічних коливань економіки. В Україні сформувався середньостроковий економічний цикл: динаміка проаналізованих макроекономічних показників свідчить, на думку науковця, що протягом 1991-2008 рр. в національній економіці розгортались усі чотири фази економічного циклу. Перший економічний цикл був розпочатий трансформаційною кризою, другий – почався з циклічної кризи 2008 р., що трансформувалася у гібридну кризу, що охопила як соціально-економічні, так й політичні процеси. Особливості економічних циклів, що склались в Україні, за твердженням В.Г. Подлесної, обумовлені інверсійним характером соціально-економічних трансформацій в Україні.

Підводячи підсумки роботи зібрання, організатори міжнародної наукової конференції «Політична економія на сучасному етапі: історичні виклики та перспективи» висловлюють сподівання, що її теоретичні результати та практичні рекомендації стануть корисним та важливим підґрунтям подальших наукових розвідок вітчизняних та зарубіжних дослідників, виступатимуть фундаментальними засадами проведення ефективних та зважених назрілих реформ у національній економіці України.

***В.В. БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ, доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри політичної економії Національної металургійної
академії України***